

UN SOPÀ DE DURO

Monólech en vers, original de

LLUIS MILLÀ

DIPOSIT Y VENTA

Carrer de Botella, 9, 3.º 1.ª — Barcelona

20 1901

Un sopá de duro

MONÓLECH EN VERS

original de

Lluís Millà

Representable en el teatro que 's vulgui.

BARCELONA

Imp. Francisco Badía, Dou, 14

1901

PERSONATJE

PELLARINGA, home pelat y pelut.

Es propietat del autor, que 's reserva tots los drets que la
lley li concedeix.

La Galeria Molas y Casas, (Hospital 12 y 14, Barcelona),
es l' autorisada pe 'l cobro de representació.

Acte únic

El teatro representa una habitació de las que no figuran en l'alsada de las casas; aixó vol dir un quarto dalt del terrat ab vistas á tot arreu y ab fatxada á cap carrer.

Sala, arcoba, menjador, cuyna y... etzètera, tot es una mateixa cosa.

Posemhi un catre coix, una taula garrella, una cadira sense respaldo, un fogó de tres peus, una cassola sense barnís, un' olla sense nansas, dos plats castellans (esquerdats), un canti xato, una gabia ab un auceíl cego, un cuadro sense vidre ab estampa de la *Mare de Deu* penjat tort á la paret de la dreta, y al altre costat una lámina de *La Lidia* enganxada ab pa mastegat.

Y ja tenim tot l'inventari per si venen á embargar els de las cédulas.

Si m' he descuidat algo ja ho anirém-anomenant.

EN ESCENA

Al aixecarse 'l aixecarse 'l teló no hi há ningú més que un ratolí buscant lo que no troba, y una aranya teixint en un recó.

De promote se sent trepitx, el ratolí fuig, l' aranya continua treballant y apareix PELLARINGA, home d' edat difícil de precisar, vestint pantalons que han sigut nous, ermilla ab més traus que botons, americana que sembla sobretodo (pero que no ho es) y sombrero de forma agraviada. Sabatas, camisa y corbata, son tres prendas que no poden tenir enveja una de l' altra.

La cara de nostre héroe més aviat es creu que cara. Cabells modernistas, barba ab el barber á presiri; la boca es es-

cletxa de guardiola vuyda; el nas está trist y 'ls ulls se miran un al altre fentse càrrech de la situació total del individu.

¿Y las orellas?

Las orellas petites y ben dibuixadas, signo marcadíssim del home desgraciat y no tonto.

Nostre protagonista porta una paperina ab monjetas cuytas, un áll tendre y *El Liberal* de la nit.

(Tocan nou horas en un campanar d' aprop.)

Las nou, Bon' hora. Per mí
totas las horas son bonas,
perque 'n aquet món de monas,
tarde, nit y dematí
me es completament igual.
Ni m' esperan ni m' espero:
soch lo que se 'n diu zero
á l' esquerra, un carcamal.
Son las meas pretencions
tan sencillas y tan vistas
que ni figuro en las llistas
en época d' eleccions.
No soch ningú desde 'l día
que vaig neixe, ho poden creurer,
perque fins vaig quedá á deurer
la *peta* á la sacristia.
Quan me varen batejá,
la que daban no era bona.
—Tornaré dins poca estona—
digué 'l padrí al capellá.
Pero ja may mes la pinta
li van veurer: de manera,
que si 'l capellá s' espera,
ja hauría jo entrat en quinta
sens que res hagués cobrat.
Sort que l' home va dir:—Vaja,
allá 'hont no n hi há no 'n raja
v ara ja está batejat.—
Una vida que comensa
quedant á deure, 's pot creurer
que aixó de quedar á deurer
es com una prometensa. *(Molt jogat.)*
No 'm recorda may del món
que jo hagi pagat dos rals.
pues tots los meus capitals
no més que paraulas son.
Paraulas may m' han faltat
de la vida en l' escenari;

jo crech que só un diccionari,
pero mal encuadernat.
La roba que duch, pregona
tot' ella sa procedencia:
cada prenda es una herencia
d' una distinta persona.
Las calsas que porto ab alsas
com si anés á passá 'l riu,
me las va doná 'n Feliu
que tothom diu qu' es un calsas
L' ermilla, que la trenzilla
del vora-viu ja li cau,
es regalo d' un tal Pau,
un xicot molt curt d' ermilla.
La americana de llana
ab el forro descusit,
es la deixá d' un marit
casat á... á l' americana.
El sombrero, l' amich Mero
hi feya 'ls coloms volá,
li va caure, y va dir:—Ba,
recull-lo y ja tens sombrero.—
Las sabatas, un tal Matas,
sabatassas de motiu,
me las va dar l' altre estiu,
y embarcat vaig ab sabatas.
Aquí tenen explicada
la meva guarda-ropía
que un drapayre no 'n daría
ni un ral de tota plegada.
Pero jo, aixís d' un plegat,
l' aprecio com un tresor,
pues cada prenda es recort
d' un amich. d' una amistat
més ó menos verdadera:
y sempre 's bo guardá alguna
prenda de bona fortuna
del amich que 't considera.
D' amichs n' hi han pochs de bons
per més que amistat pregonan,
mes jo 'ls que tinch sempre 'm donan...
moltíssimas expressions.
L' amistat es una planta
que se 'n ha perdut la flor
y 'l que 'n busca la llevor
l' ha de pagá á un preu qu' espanta.
Avúy en la comtal ciutat

tot es falsificació:
l' oli, el pá, el vi y 'l sabó,
tot, tot es falsificat.
Falsificar, significa
representá 'l que no es:
avuy día es un excés:
¡fins la fam se falsifica!
Com á vritat reconech
que Sant Tomás no més creya
sols lo que tocava y veyá:
donchs jo ni 'l que toco crech
¿Soch desregut? No senyor.
Lo que soch gat escaldat
que ab els sustos que he passat,
fins l' aygua freda 'm fá por.
¿Soch filosofh? Potser sí:
la desgracia sempre ho es.
Un home sense dinés
filosofh li poden dí.
Un autor ho va dir clar
en molt aplaudida obra:
—*En el món l' home qu' es pobra*
l' haurtan de fusellar.
Filosofant jo á gran vol,
no menjo, pero 'm revenjo
sapiguent *per qué* no menjo,
y aixó sempre 's un consol.

(*Cambiant de tó.*)

La filosofia aquesta
que aquí exposo ab poca gracia,
es filla de la desgracia,
es música sense orquesta.
Es d' un home 'ls pensaments
que del cor van á la boca,
es un cervell que 's trastoca
per la falta d' aliments.
Jo sempre he sigut aixís:
un bon janot, un bon home
mitj en sério, mitj en broma:
lo que 's diu un infelis.

(*Pausa curta.*)

Mes ara 'l meu cap a'ina
que ab el pensament en guerra,
jo aquí estich xerra que xerra
aguantant la paperina.

Fa estona han tocat las nou,
y encara tinch de sopar:
mes ben dit, l' haig d' arreglar
y la rateta 's remou
per la panxa ab gran desfici.
s ha de dar corda al rellotje,
pues el ventre es com un cotxe;
d' automóvil fa l' ofici.
Precis es de tant en tant
posar petroli ó benzina
perque si no, no camina
y no pots pas seguí avant.

*(Arregla la candela que tè per candelero una
botella negra.)*

Primer de tot lo que toca
es tenir llum, no fos cas
que 'm fiqués el menjá 'l nas
tot pensantme qu' es la boca.

(Ara encent.)

Ja tinch més llum del que 'm creya,
qu' es lo primer que ab rahó
va fabricá 'l Creadó
per veurer bé lo que feya.
Jo, com hi dit en vritat,
tota la vida he sigut
un home que no ha pogut
deixar de ser desgraciat.
Una vegada no més
la sort m' ha donat la cara
d' una manera tan rara,
que talment va sé un excés
de casualitat, que jo
devant ditxa tan entera
no trobava la manera
de dármen clara rahó.
Ho esplicaré punt per punt
perque vegin si tenía
motiu la meva alegría
sent de desgracias conjunt.
Primé arreglém la paella:
las monjetas fregiré
y d' aquest modo podré
com si anés á toch d' esquella
sopá á l' hora que 'l meu cos
té de costúm anticuada

tenir la taula parada
com si d' una fonda fos.

*(En el fogonet de tres peus encent foch ab pa-
pers, hi posa una paella y hi tira un raig
d' oli d' un cetrill esbroquellat.)*

Fem dugas parts, que ab rahó
son dos plats: unas bullidas
y l' altre meytat fregidas,
perque hi hagi variació.

(Ne fregeix la meytat.)

Donchs, com anavam dihent.
Caminant una vegada
ab la vista desviada,
lo que 's diu distretament,
en un reconet de acera
veig una cosa lluhí,
la cullo, la miro y sí,
era un duro! ¡Sí que ho era!
Un duro lluhent com sol,
ó més ben dit, com la lluna.
Alló per mi era fortuna.
Era de penas consol.
Jo amo d' un duro, us ho juro,
fins me semblava mentida.
—A gastar-lo desseguida—
vaig dir-me mirant el duro.
Jo havia sentit parlar
dels sopars de cinch pessetas,
per lo tant, fora etiquetas,
gastem'lo tot en sopar.
No tenia precedents
en cap menjar de la vida,
que jo passés de la mida
dels trenta cinch centiments.
Mitj d' escudella; bullit
ó platillo; ví del clá;
de la crosta, cinch de pá;
atmetllas y ton profit.
Per lo tant, un duro era
l' apoteosis sorprendent
que ni en somni solsament
n' havia tingut fatlera.

(Molt detallat.)

Ab ayre de general,

com qui el món petit ja troba,
ab valor á tota proba
á una fonda principal
m' encamino ab arrogancia
tot pensant, ara si que
lo qu' es un sopar sabré
de duro ab justa importancia.
Entro, donchs ab pas segú,
y volguen saber que 's dona
á l' home que un duro abona,
demano al mosso el *menú*.
Me 'l dona escrit en francés:
encara 'l guardo ab amor
com reliquia, com recort
d' aquell sopar en succès.

(*Mostrant un paper molt arrugat. Llegeix tal com está escrit.*)

MENU

HORS D'ŒUVRE

Soupe au pain d'Gibier
Gaviar et citrous.
Poupeton Maigre.
Timbals d'Poulets.
Liebre rôti à la Crème.
Salade et Gelés groseille.
Crêpes au sucré.
Dessert et Confitures.
Café et Liqueurs.

¿Vritat que ab aquesta llista,
encara que poch entesa
tingas la llengua francesa.
á un home alegre la vista?
Lo qu' es jo, quan ab finura
plats portava 'l meu *garson*,
no vaig deixar ni un segon
reposar la dentadura.
La *Liebre rôti à la créma*,
va venirme tan de grat,

que llepant vaig deixá 'l plat
sens barnís, com si fos yema.
¿Y las *crêpes au sucré*?
Encare tinch un caixal,
que, com que 'l dols li fa mal,
tot subint recorts ne té.

(*Llepantse 'ls llabis.*)

Al arribá á l' últim plat,
abans de tastar cap postre,
(que 'n tenia cinch de mostra)
vaig pensar, ja que has sopat,
paga 'l gasto que aquí 's veu,
pues si m' esperaba massa,
potser pensantho ab catxassa
després me sabría greu.
Crido al *garson*:—Té, vint rals.
La propina... un altre estiu...—
Pren el duro, el trinca, y diu:
—Dispensi, aquet duro es fals.—

(*Pausa lleugera.*)

Ni que 'm tiessin demunt
un' olla d' aygua bullenta.
Ni que veyes que reventa.
del emisferi 'l conjunt,
no quedaria en vritat
tan sorprés com va deixarme
la noticia, vaig quedarme
lo que se 'n diu dissecat.
—¿Es fals!—vaig di al cap d' un hora,
que 'n torná en sí vaig tardá.
—Sí senyor: trínquil, veurá
quin só té de regadora.
Miri l seguit del bordó
miri 'l grabat que grollé,
miri...—Sí, sí, ja veig que
parleu ab bona rahó.
¿ero 'l cas que aquí m' aplaná
es que no tinch cap més duro:
pero ab tot jo li asseguro
pagá un tant cada setmana.
—Vosté 's un desvergonyit!—
crida 'l mosso ab forta veu.
—Si no paga lo que deu
ara mateix, tot seguit
aviso á un municipal
perque 'l porti al cuartelillo

per granuja, estafa y pilló,
lligat com un criminal...—
Al veurer que com un drap
se 'm tracta ab frases grosseras,
agafo las cetrilleras
y las hi tiro pe l cap.
El mosso, el meu ademán
endevina, esquiva 'l cop,
y á un senyor que menja aprop
las cetrilleras li van.
El senyor, com toro brau
m' embesteix tot de soptada
y 'm venta una garrotada
que encara conservo 'l blau.

(*Tocantse 'l brás*)

Busco la porta corrent
ja que 'l carré es á la vora,
y topo ab una senyora
que ve á caurer justament
(prenent la mida ab compás)
sentada demunt la plata
d' un ramillete de nata
que dú un noy que troba 'l pas.
Sort d' ella, que ab la cayguda
distreu la gent de moment
y entremitj de tanta gent
per escapar trobo ajuda,
que si no, jo 'ls asseguro,
que, lligat igual qu un pilló
me duhen al cuartelillo
á pahí 'l sopar de duro.
A casa sense surtí
quinze días vaig está,
pues al mateix endemá
en *El Diluvio* llegí
la noticia de que «Ayer
»un sujeto mal fachado
»después que hubo bien cenado,
»no quiso satisfacer
»el precio justo y cabal
»del cubierto consumido
»sin falta alguna servido
»en el Hotel Principal.
»Se originó un altercado
»y escapó el pilló á placer:
»y como es de suponer

»el pillastre no fué hallado.»
¡Ja ho veuhen! En castellá
va dirme *El Diluvio* ¡pilló!
jo que may un cigarrillo
de ningú he volgut *pillá*.
Vaig jurarho, y ho compleixo,
may més cap sopar de duro,
primerament taps de suro
per sopar molts cops fregeixo.

(*De prompte.*)

Y ara que dich fregí, ja
deuhen estar fregidas
y potser fins consumidas
las monjetas del sopá.

(*Mirant la paella.*)

Per sort el foch s' apagat
al punt d' acabarse l' oli
potser perque m' aconsoli
de que no s' hagin cremat.

(*Posant El Liberal com estoballa demunt la
taulá.*)

Ara parar taula cal
per sopar sense més vallas.
Ésteném las estoballas...
Vaja, vuy dí *El Liberal*.
Mientras vaig menjant llegeixo.
Així ab aquesta pensada
dos cosas á la vegada
se pot dir que consegueixo:
menjar, y no reparar,
cap-ficat en la lectura,
si menjo tall ó verdura
cada día per sopar.
Y després, si d' aliment
quedo curt y al ventre enganyo,
en cambi puch dir que guanyo
nutrintme l' enteniment.

(*Tot menjant.*)

Si jo fos rich, com molts n' hi há,
lo que abans de tot faría,
formá una gran llibrería

per tenir sempre á la má
els truyts de la inteligencia
de molts homes que ab amor
tot escrivint llibres d' or
han finit en l' indigencia.
Oh, sí senyor, ¡quans n' hi há
que per posá á un obra el / i
han tingut d' aná á dormí
molts nits sense sopál
patint com un *galeote*
dona la historia rahó
que *Cervantes no cenó*
al terminar El Quijote.
¡Irrisoria humanitat!
Patir gana, patir fret,
y cedí l' pá á un ximplet
que 'n cotxe. repatallat
passa per la vora teva
tot despreciante orgullós
com si ta mare no fos
tan honrada com la seva.

(*Ab transisió.*)

¡Vaya un tó que hi agafat.
¡Aixó ja no es pas comedia!
¡Aixo es tota una tragedia!
¡Vaya un tó més exaltat!
Pleguém velas; pues si no,
tant y tant m' enfilaria
que aviat arribaria
jo mateix á ferme pó.
No, no, no: no 'm convé pas
Ja que menjo poch, vuy riurer,
perque 'l riure ajuda á viurer
y evita més d' un fracás.

(*Plegant taula.*)

Ja he sopat y... Bon profit.
La candela se 'm revela.

(*Perque s' apaga.*)

Y no tinch cap més candela
per pogué anarmen al llit.

(*Ab el llum á la má.*)

Tal com soch m' he presentat
sense mica de disfressa,

si 'l monólech no els fá pessa
no 'm xiulin, per caritat,
que 'l fer xistes es apuro
ab l' existencia entristida
y en la llista de la vida
no tot son **Sopars de duro.**

PROU

Colecció de monólechs d' en Lluís Millá

PUBLICATS

- 1 Las penas d' un casat.
(3.ª edició agotada.)
- 2 En Nofre Llonsa.
(3.ª edició.)
- 3 No val á badá.
(Agotat.)
- 4 Lo primer fill.
(2.ª edició.)
- 5 Solter, casat y viudo.
- 6 Mal de caixal.
(Premiat 2.ª edició)
- 7 Un sopá de duro.

PROXIMAMENT

La fiera malvada.
(Monólech xiulat.)

SEGUIRAN

Lo meu barber.
Cinch minuts tart.
Lo xicot del carboner.
D. Jaume 'l «Conquistador.»
La Estatua de 'n Colón.
¡La sogra!

Y altres més, (un cada setmana) fins á formar un tomo de regulars dimensions.

